

Sygn. akt I ACa 214/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta (spr.) SA Joanna Naczyńska
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 2 sierpnia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. B. i J. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. akt I C 585/15

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punktach 1. i 2. o tyle, że zasądzone nimi kwoty po 39 000 zł obniża do kwot po 26 000 (dwadzieścia sześć tysięcy) złotych a w pozostałym zakresie powództwo oddala,

b) w punkcie 4. w ten sposób, że nie obciąża powódek kosztami procesu,

c) w punkcie 5. o tyle, że kwotę 3 900 zł obniża do kwoty 2 600 (dwa tysiące sześćset) złotych, a kwotę 949,23 zł obniża do kwoty 629 (sześćset dwadzieścia dziewięć) złotych;

2) oddala apelację w pozostałej części;

3) nie obciąża powódek kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska	SSA Małgorzata Wołczańska	SSA Elżbieta Karpeta

Sygn. akt I ACa 214/17

UZASADNIENIE

Powódki K. B. i J. B. wniosły o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwot po 76 000zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztów procesu tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej – ich brata R. B..

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa kwestionując roszczenie co do zasady i wysokości.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia.

W dniu 11 lipca 2006 roku w M. K. S. kierujący samochodem F. (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniósł brat powódek R. B.. K. S. w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych był ubezpieczony w pozwanym zakładzie ubezpieczeń. Dnia 17 września 2009 roku w Sądzie Rejonowym w M. zapadł wyrok w sprawie II K 796/06 uznający K. S. winnego nieumyślnego naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym i spowodowania nieumyślnie obrażeń ciała u R. B., w następstwie których poniósł on śmierć na miejscu. Orzeczenie stało się prawomocne z dniem 06 listopada 2009 roku.

R. B. w chwili wypadku miał 25 lat, był aktywny zawodowo, pracował jako stolarz. Mocno angażował się w sprawy rodziny. Miał sześcioro rodzeństwa. Był jednym ze starszych braci powódek, miał z nimi najlepszy kontakt. W chwili śmierci brata powódka K. B. miała 16 lat, a J. 19 lat. Relacje w rodzinie uległy pogorszeniu.

Dla K. śmierć była ogromną traumą. Po śmierci brata stała się apatyczna i zamknięta. Nie pogodziła się ze stratą. Przestała chodzić do szkoły, zaczęła obracać się w złym towarzystwie. Miała lęki, bała się zostać sama. Miała problemy z psychiką, była u psychiatry, ma nerwobóle.

J. nie może pogodzić się z myślą o śmierci brata. Jego śmierć wywołała u niej długotrwały wstrząs i przygnębienie. Brakuje jej brata. Obie powódki mają swoje dzieci.

Z przeprowadzonej w postępowaniu opinii sądowo – psychiatrycznej wynikało, iż powódka K. do psychiatry zgłosiła się dopiero w 2012 roku, potem w 2015 roku. Leków zaleconych przez psychiatrę nie używała.

Zdaniem biegłych nie sposób ustalić związku tragicznej śmierci brata z trudnościami w nauce, trudnościami w znalezieniu pracy, brakiem stabilizacji w życiu osobistym, bo trudności mogą wynikać z cech osobowości. Zdaniem biegłych śmierć brata nie ma wpływu na obecny stan psychiczny powódki K..

Co do J., to w chwili śmierci miała z nim bardzo dobry kontakt. Potem bała się przebywać sama w domu. Nie podjęła leczenia psychiatrycznego.

Zdaniem biegłych śmierć brata nie miała i nie ma wpływu na zdrowie psychiczne powódki i jej osobowość. Nie stwierdzono u powódki zaburzeń osobowości.

Reasumując, żałoba u powódek przebiegała w sposób niepowikłany.

Sąd w toku postępowania, za zgodą stron, przeprowadził również dowód z opinii biegłego z zakresu ruchu drogowego inż. P. N. na okoliczność ustalenia czy i w jaki sposób uszkodzony przyczynił się do wypadku, wydaną w toku sprawy IC 899/14 Sądu Okręgowego w Katowicach. Z opinii tej wynikało, iż R. B. został w skutek wypadku zakleszczony w swoim samochodzie. Do zdarzenia się przyczynił, gdyż bez uzasadnienia jechał lewym pasem. Gdyby jechał pasem prawym toru jazdy samochodów nie przecięłyby się. Nie miał zapiętego pasa bezpieczeństwa. Zapięcie pasa

zapobiegłoby przemieszczeniu się jego ciała do strefy dużej deformacji nadwozia spowodowanej uderzeniem V (...). W tej strefie doszło do śmiertelnych urazów głowy. Ogólny stopień przyczynienia się biegły ocenił na 35 %.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenie powódek o zadośćuczynienie ma podstawę prawną w art. 23, 24, kc w zw. z art. 448 kc.

Pozwany bezspornie ponosi odpowiedzialność za sprawcę wypadku, który u pozwanego był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem OC (art. 822 kc). Odnośnie zadośćuczynienia, Sąd wziął pod uwagę przede wszystkim okoliczności nagłej śmierci zdrowego, pracującego brata powódek, który z nimi mieszkał, doznane cierpienie, aktualną sytuację życiową i zdrowotną.

Powódki z pewnością nadal cierpią, lecz żałoba była niepowikłana, każda ma swoje dziecko, za które jest odpowiedzialna. Jedna mieszka z dzieckiem i matką, a jedna się usamodzielniała.

Niewątpliwie jednak utrata brata, po którym mogły spodziewać się pomocy przez długie lata, musiała być wstrząsem. Śmierć brata zdestabilizowała życie całej rodziny, spowodowała traumatyczne przeżycia całej rodziny. Należy zważyć, że R. nie zdążył jeszcze założyć własnej rodziny, a więc więzy rodzinne nie zdążyły jeszcze ulec naturalnemu rozluźnieniu.

Śmierć brata natomiast, jak wynika z opinii biegłych, nie miała i nie ma wpływu na zdrowie psychiczne powódek i ich osobowość. Nie stwierdzono u powódek zaburzeń osobowości.

Reasumując żałoba u powódek przebiegła bez powikłań.

Sąd uznał, iż należne zadośćuczynienie w tej sytuacji winno być odpowiednie, lecz nie symboliczne, z uwagi na charakter cierpienia.

Sąd uznał, iż należne każdej z powódek zadośćuczynienie wycenić można na 60 000 zł. Jednakże Sąd musiał też wziąć pod uwagę, iż poszkodowany również nieprawidłowo zachował się na jezdni a nadto nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa.

Sąd zasądził więc na rzecz powódki kwotę 39 000 zł, co wynikało z pomniejszenia kwoty 60 000 zł o 35 %.

Odsetki ustawowe Sąd zasądził biorąc pod uwagę to kiedy powódki wzywały pozwanego do zapłaty (art. 455 kc).

Ponieważ powódki utrzymały się ze swym żądaniem w około połowie, koszty zastępstwa procesowego pomiędzy stronami zostały zniesione. O wydatkach nieuiszczonych Sąd orzekał na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obciążając nimi strony stosownie do procentowego wyniku procesu.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w części zasądzającej roszczenie i orzekającej o kosztach procesu. Zarzucał pozwany naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów co doprowadziło do uznania, że zasądzone kwoty zadośćuczynienia są odpowiednie do doznanej krzywdy, wynikającej z naruszenia ich dóbr osobistych w związku ze śmiercią ich brata. Pozwany zarzucał także naruszenie prawa materialnego, a to art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. przez przyjęcie nieodpowiednich kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia za krzywdę i w konsekwencji zasądzenie zawyżonych kwot zadośćuczynienia.

Wnosił pozwany o zmianę zaskarżonego wyroku przez obniżenie zasądzonych kwot do wysokości po 20 000 zł. na rzecz każdej z powódek, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zauważyć należy, że apelujący mimo formalnego zgłoszenia w apelacji zarzutów naruszenia prawa procesowego (art. 233 § 1 i 328 k.p.c.) nie uzasadnił w ogóle podniesionych zarzutów, a z ich opisu zawartego w części wstępnej apelacji wynika jednoznacznie, że pozwany kwestionuje dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę prawną ustalonych okoliczności, która prowadzić miała do rażącego zawyżenia wysokości zasądzonego zadośćuczynienia na rzecz każdej z powódek. Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego nie zostały zatem zakwestionowane w apelacji i stanowić powinny podstawę do zbadania poprawności zastosowania prawa materialnego.

Wysokość zadośćuczynienia z art.448 k.c. winna zostać określona z uwzględnieniem ciężaru gatunkowego naruszonego dobra, a zatem przyznanie poszkodowanemu świadczenia za doznaną krzywdę zależy od oceny i uznania sądu, opartego na wszystkich okolicznościach konkretnej sprawy. Zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Z drugiej strony wysokość ta nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia” to znaczy utrzymana w odpowiednich granicach i musi też odpowiadać aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Wysokość sumy pieniężnej, stanowiącej zadośćuczynienie za krzywdę, powinna być ustalona po uwzględnieniu wszelkich zachodzących okoliczności, zwłaszcza mających wpływ na rozmiar doznanej krzywdy. Z uwagi na ciężar gatunkowy dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie, powinno ono w hierarchii wartości zasługiwać na wzmózoną w porównaniu z innymi dobrami ochronę. Naruszenie tego dobra stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich. Dlatego doznana w tym przypadku szkoda jest bardziej godna ochrony z uwagi na naruszenie dobra wysokiej rangi i w najwyższym stopniu. W każdym jednak wypadku wysokość zadośćuczynienia powinna zostać ustalona z uwzględnieniem okoliczności, że śmierć każdej osoby jest zdarzeniem pewnym, które prędzej czy później musi nastąpić. Tym samym zadośćuczynienie rekompensuje w istocie często jedynie wcześniejszą utratę członka rodziny. W okolicznościach niniejszej sprawy istotne znaczenie dla oceny doznanej przez powódki krzywdy związanej z nagłym zerwaniem więzi rodzinnych ma fakt istnienia dużej rodziny z jednej strony oraz znany powszechnie fakt naturalnego rozluźniania się więzi między rodzeństwem, zwłaszcza licznym, które następuje wraz z usamodzielnianiem się dzieci i rozpoczynaniem przez nie życia w założonych rodzinach. Nie podważając mocy więzi łączącej powódkę ze zmarłym bratem zauważyć jednak należy, że każda z nich posiada jeszcze pięcioro rodzeństwa, a nadto każda z powódek posiada dziecko, a zatem pozostaje w kręgu „małej” rodziny którą przez fakt urodzenia dziecka założyła. Zgodzić się również należy z apelującym, że zasady współżycia społecznego wymagają uwzględnienia faktu zasądzenia na rzecz brata powódek zadośćuczynienia za śmierć R. B. w wysokości 30 000 zł. bez uwzględnienia przyczynienia się poszkodowanego do zaistnienia wypadku. Te wszystkie okoliczności sprawiają, że podzielić należy prezentowany w apelacji pogląd o rażącym zawyżeniu zadośćuczynienia na rzecz powódek poprzez określenie jego wysokości na 60 000 zł. W ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiednie w rozumieniu art. 448 k.c. zadośćuczynienie powinno zostać określone na kwotę 40 000 zł, a po uwzględnieniu 35 % przyczynienia się poszkodowanego zasądzona na rzecz każdej z powódek powinna zostać kwota 26 000 zł.

Na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. wobec częściowej zasadności apelacji zaskarżony wyrok został zmieniony. Na podstawie art. 100 zd, 2 k.p.c. nie obciążono powódek kosztami procesu, mając na względzie, że wysokość zasądanego świadczenia zależna była od oceny Sądu. Korekcje uległy również rozstrzygnięcia w zakresie należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych, do poniesienia których zobowiązany został pozwany.

Kierując się zasadą wyrażoną w zdaniu 2 art. 100 k.p.c. nie obciążono powódek kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska SSA Małgorzata Wólczajska SSA Elżbieta Karpeta